

State of Punjab and others u, Saroj Devi etc.
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਕੰਗ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ- ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ

ਬਨਾਮ

ਸਰੋਜ ਦੇਵੀ ਆਦਿ,- ਜਵਾਬਦਾਰਾ।

1977

20 ਸਤੰਬਰ 1980 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 324 ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950— ਆਰਟੀਕਲ 226— ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ—ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਦਾਇਤਾਂ—ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ—ਕੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਮੁੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(3) ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 492.

(4) ਏਆਈਆਰ 1971 ਐਸਸੀ 1409

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਜਾਂ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਜਾਂ ਗਠਨ ਖੁਦ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਐਕਟ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਰਥਾਤ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਚਨਚੇਤ ਦਾਅਵਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6)।

29 ਜੁਲਾਈ, 1977 ਨੂੰ 1975 ਦੀ ਸੀਡਬਲਯੂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4317 ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ X ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੇ.ਐਸ.ਬਖਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੀਕ ਏ.ਜੀ.

ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਦੀ ਲਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ

1.) ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਜ਼ ਚੋਣ, ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਕੁਝ ਸਾਰਥਕ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2. 28 ਮਾਰਚ, 1968 ਨੂੰ ਡੇਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ, ਪੁਨ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ I ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਜੇਬੀਟੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਟੀਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜੂਨੀਅਰ ਬੇਸਿਕ ਟਰੇਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸੀ. ਮੰਨਿਆ, ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੂਨੀਅਰ ਬੇਸਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਦੇ ਭਾਗ II ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

3. ਇਹ ਆਮ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਬੋਰਡ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 13 ਫਰਵਰੀ 1970 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦੌਰਾਨ, ਤਿੰਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜੂਨ, 1969 ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੜੀਵਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੇ ਨੰਬਰ 497, 459 ਅਤੇ 630। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਮਿਆਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੋਸਟਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ 4 ਮਈ, 1972 ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1968 ਨੂੰ ਪੂਰਾ

State of Punjab and others u, Saroj Devi etc.
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਕਰਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਰਸੀਦ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ। ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਬੀਟੀ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।"

4. ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸੇਠੀ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਦਲੀਲ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਿੱਖੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਤੱਕ, ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

5. ਨਿਮਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਬੋਰਡ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੇਬੀਟੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਜਾਂ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਕੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

6. ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਜਾਂ ਗਠਨ ਖੁਦ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਅਰਥਾਤ, 6 ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਦਾਅਵਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

State of Punjab and others v. Saroj Devi etc.
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

7. ਹੁਣ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ। **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਰਵਾਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1)** ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ (ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਬ੍ਰਾਂਚ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਮੁੱਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ 15 ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 40 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੈਰਿਟ ਜਾਂ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਪਲਬਧ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: -

“ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਾ ਭਰੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਕੋਈ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

* * * * *
* * * * *

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ (ਸਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ

(1) A.J.R. 1973 S.C. 2216.

State of Punjab and others v. Saroj Devi etc.
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੈ।"

8. ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਖਾਸ ਕਨੂੰਨੀ mles ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਧਨ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ।

9. ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮੈਜੂਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਈਅਦ ਮਹਿਮੂਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ :-

“ਤਰੱਕੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਹਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ - ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ। ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

10. ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਚੋਣ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਹਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਯੋਗ - ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

(11) ਮੈਂ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ) ਅਸਥਾਈ ਹੈ। ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਖੇਪ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਰਿੱਟ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਚ.ਐਸ. ਬੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ